

HOLICKO

KRAJEM EMILA HOLUBA

Pracovní list s informacemi o obci, matematickými a čtenářskými úlohami.

VELINY

Počet obyvatel

498

(k 1. 1. 2024, zdroj ČSÚ)

Počet domů

193

(k 26. 3. 2021, zdroj ČSÚ)

Rozloha

652 ha

(k 1. 1. 2024, zdroj ČSÚ)

1. písemná zmínka

1365

Veliny – obec rytíře Velingera

- Stojí zde jediný dřevěný kostel na Holicku
- Jedná se také o jedinou obec Holicka, která hrála hlavní roli ve filmu
- Je zde vlaková zastávka, kde vlaky nikdy nestavěly

Spolufinancováno
Evropskou unií

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

ih MAS
HOLICKO o.p.s.

Informace o obci Veliny a její historii

Znak obce se v případě Velin vztahuje k dřevěné dominantě obce a okolním lesům, které oplývají nejen dřevem, ale jsou rájem houbařů i sběračů lesních plodin. I když se obec rozkládá přibližně na dvou kilometrech podél silnice z Holic do Borohrádku, ať už se odsud vydáte na kteroukoliv světovou stranu, tak vždycky dojdete do lesa.

Vidlicovitý tvar Velin napovídá o jejich vzniku. Takzvaná lánová obec je charakteristická pro dobu středověké vnější kolonizace, která v českých zemích probíhala od druhé poloviny 13. do poloviny 14. století. Stavení byla zakládána buď na jednom či na obou březích potoka po stranách cesty, jež obvykle procházela údolím. Každá chalupa, statek, či hospodářství stála na vlastním pruhu pozemku – lánu.

První písemný doklad o existenci Velin z roku 1366 je uložen až ve vatikánském archivu. První písemné zachycení názvu obce zde bylo nalezeno k roku 1365, kdy je v knihách konfirmačních zapsán farář Petr z Velin u příležitosti jeho přeložení na faru v Javornici. V roce 1491 moravský šlechtic Vilém z Pernštejna koupil hrad Kunětickou horu a tehdy nevelké město Pardubice. Postupně skupoval všechna panství kolem Pardubic a ve východních Čechách. Dne 30. června 1507 koupil od Čenka Dašického z Barchova tvrz v Dašicích, Kostěnice, Platěnice, Ostřetín, Hedčany a Veliny za sumu 8 000 kop grošů českých. Veliny byly poslední nejvýchodnější obcí, která se dostala do souvislého celku panství rodu Pernštejnů, z kterého o mnoho let později vznikl pardubický okres.

Když se v historii obce posuneme o dost blíže současnosti, narazíme také na velinskou filmografii. Nepříliš běžným, a přitom úžasným dokladem o životě ve Velinách v pohnutém válečném období, které zde našťastí probíhalo většinou klidně, jsou tehdy natočené dva filmy. Z roku 1941 film „Léto ve Velinách“ a z r. 1943 „Domove, domove...“ – oba financoval a druhý i z velké části natáčel místní rodák pan František Vašíček, pražský obchodník s textilem. Filmy zobrazují běžný život obce v tehdejší době a dodnes jsou mezi Veliňáky velmi oblíbené. Pro občany jsou při významných příležitostech promítány z již pořízené nové kopie, například při sjezdech rodáků.

Velice pyšní jsou místní na cyklostezku vedoucí z Velin do Borohrádku, která je opravdu hodně využívána a skoro celá vede lesem. Její část vede i po Naučné stezce rytíře Velingera nebo také okolo oblíbeného rekreačního chatkového komplexu Mlýnek.

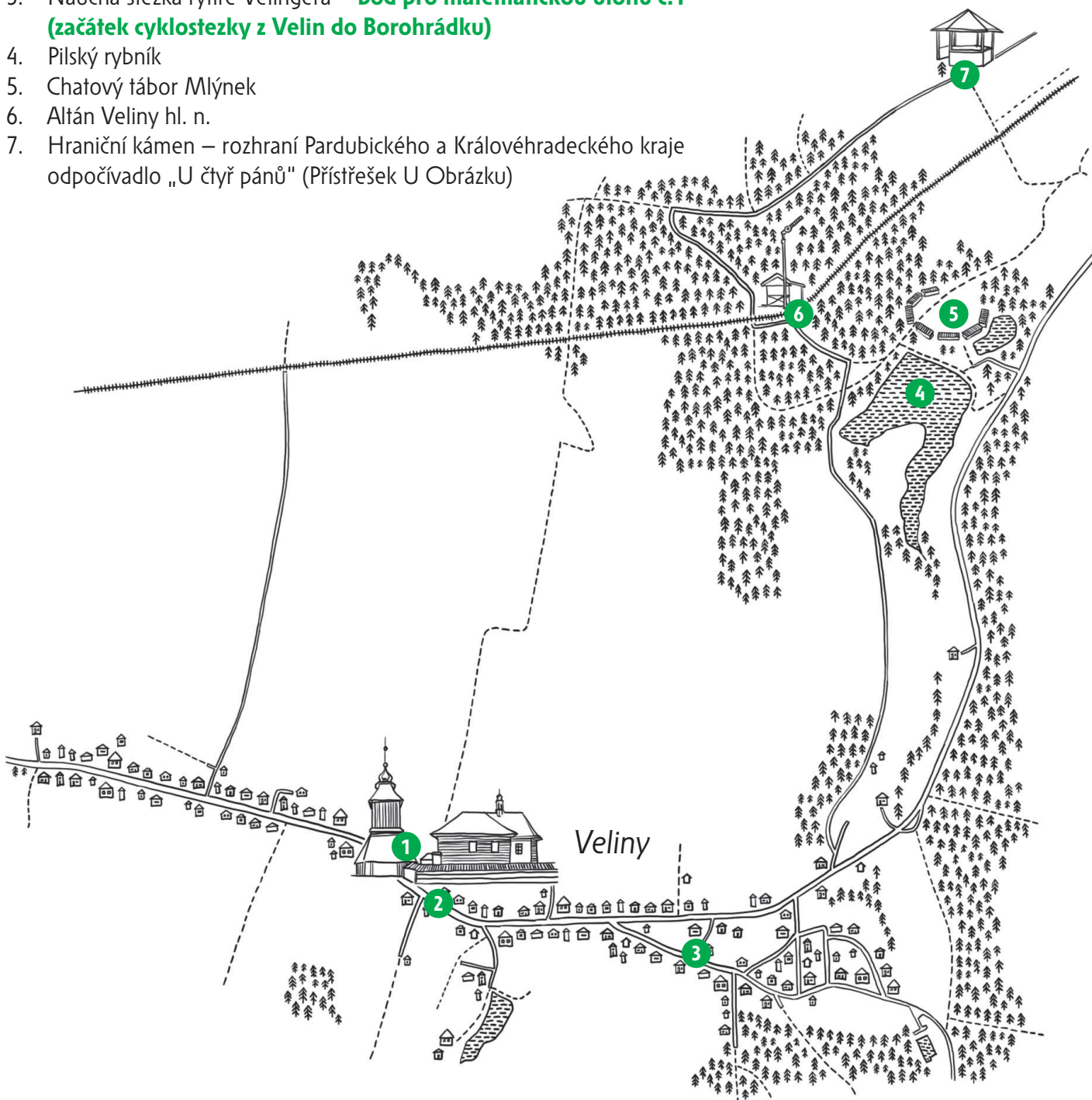
Zajímavosti v obci Veliny

Co tu můžete zažít? Naučná stezka Po stopách rytíře Velingera
Cyklostezka Veliny – Borohrádek

Koho jste tu mohli potkat? František Vašíček – patriot, který financoval 2 filmy o Velinách

Co tu můžete vidět?

1. Kostel sv. Mikuláše – **bod pro matematické úlohy č. 2 (altán u kostela), č. 3-4 (osmiboká zvonice), č. 5 (tabule u altánu – mizející ovoce), č. 6-8 (ukazatel u kostela), č. 9 (rozcestník u kostela)**
2. Obecní úřad
3. Naučná stezka rytíře Velingera – **bod pro matematickou úlohu č.1 (začátek cyklostezky z Velin do Borohrádku)**
4. Pilský rybník
5. Chatový tábor Mlýnek
6. Altán Veliny hl. n.
7. Hraniční kámen – rozhraní Pardubického a Královéhradeckého kraje odpočívadlo „U čtyř pánů“ (Přístřešek U Obrázku)

Více informací o zajímavých místech v obci najdete na webových stránkách uvedených v zápatí.

Matematické úlohy v obci Veliny pro žáky 1. a 2. stupně ZŠ

Pro výpočet lze využít aplikaci MathCityMap Kód: 0921764

Umístění: Místa najdete v mapce na str. 2

Informace o této trase Počet úloh: 9

Očekávaná doba trvání: 1 hodina 30 minut

Délka: 1,2 km

Výsledky a řešení úloh naleznete na webových stránkách uvedených v zápatí tohoto listu.

Mat 1

TĚŽŠÍ

Stezka rytíře Velingera – na začátku cyklostezky z Velin do Borohrádku

Kolem kůlu se značkou Stezky rytíře Velingera najdete dvě prvočísla. K nim doplňte všechna další prvočísla, která mezi nimi leží. Jaký je součet všech nalezených prvočísel.

Odpověď: _____

Nápověda 1 Hledej čísla na značce cyklostezky a na poštovní schránce. Vyber pouze prvočísla.

Nápověda 2 Sečti prvočísla, nalezená v okolí, a k nim přičti všechna další prvočísla, ležící mezi nimi.

Nápověda 3 Prvočíslo je číslo, které je beze zbytku dělitelné jen samo sebou a číslem 1.

Mat 2

LEHČÍ

Altán u kostela

Spočítejte všechny trojúhelníky, ohraničené trámy ve stěnách altánu.

Odpověď: _____

Nápověda 1 Nepočítejte jen malé trojúhelníky, ale i ty větší, tvořené menšími.

Nápověda 2 Podívejte se na altán z různých směrů.

Osmiboká zvonice

Prohlédněte si jedno obdélníkové pole na spodní šindelové střeše zvonice. Jakou část obsahu pole tvoří jedna řada šindelů?

- a) jedna čtyřadvacetina
- b) jedna čtvrtina
- c) jedna dvanáctina
- d) jedna dvacetina

Odpověď: _____

Nápověda 1 Najdi spodní šindelovou střechu zvonice.

Nápověda 2 Na spodní střeše zvonice najdi obdélníkové pole.

Nápověda 3 Spočítej řady šindelů.

Osmiboká zvonice – dolní střecha

Jakou část v procentech tvoří jedna řada šindelů v obdélníkovém poli na spodní střeše zvonice?

- a) 2,5 %
- b) 4,2 %
- c) 8,4 %
- d) 5 %

Odpověď: _____

Nápověda 1 Základ tvoří 24 řad, část 1 řada.

Nápověda 2 24 řad tvoří 100 % obsahu obdélníkového pole.

Tabule u altánu – mizející ovoce

Na plakátu Připomínka mizejícího ovoce zjisti, kolik ovocných stromků bylo vysázeno ve Velinách v roce 2010. Kdyby bylo vysázeno 5 jabloní a 6 hrušní, který druh a v jakém počtu by byl ještě s nimi společně vysázen?

- a) 2 švestky
- b) 7 kdouloní
- c) 6 jeřabin
- d) 5 třešní
- e) 3 višně
- f) 1 meruňka

Odpověď: _____

Nápověda 1 Hledejte v posledním odstavci dole na plakátu.

Nápověda 2 Hledejte údaje o počtu vysázených ovocných stromů a jejich druhů a ty porovnejte se zadáním této úlohy.

Ukazatel u kostela I

Kolik kilometrů ujde pěšky turista, který vyrazil z Vysokého Chvojna, cestou si prohlédne kostelík ve Velinách a výlet zakončí na náměstí v Horním Jelení?

Odpověď: _____

Nápověda 1 Najdi na turistickém ukazateli obě místa a vzdálenosti v kilometrech.

Nápověda 2 Ostatní údaje na ukazateli nepotřebuješ.

Ukazatel u kostela II

Kolikrát delší bude výlet turistů, který půjde opačným směrem? Vyjde z náměstí v Horním Jelení, půjde přes kostel ve Velinách a dojde na autobus v Novém Hradci Králové?

Odpověď: _____

Nápověda 1 Zjisti rozdíl vzdáleností na ukazateli směrem na Vysoké Chvojno.

Nápověda 2 Porovnej rozdíl vzdáleností s původní délkou trasy z Chvojna do Jelení.

Ukazatel u kostela III

○ kolik kilometrů bude cesta kratší, pokud turista nepůjde do Jelení, ale výlet skončí na Spálenisku?

Odpověď: _____

Nápověda 1 Porovnej údaje na turistickém ukazateli.

Nápověda 2 Porovnej vzdálenosti do Jelení a na Spálenisko.

Rozcestník u kostela

Jak dlouho bude turistům trvat jejich cesta, když vyjdou z náměstí v Horním Jelení, zastaví se cestou na půl hodinovou prohlídku kostela ve Velinách a pak pokračují na vlakovou zastávku do Holic, jejich cesta, když půjdou průměrnou rychlostí 6 km/h?

- a) 1 hodina
- b) 1 hodina a 5 minut
- c) 30 minut
- d) 35 minut
- e) 1 hodina a 10 minut
- f) 1 hodina a 35 minut
- g) 1 hodina a 55 minut

Odpověď: _____

Nápověda 1 Z ukazatele zjistí, jak je trasa dlouhá.

Nápověda 2 Porovnej délku trasy s rychlostí. Zjistí, jak dlouhé trasy ujde turista při průměrné rychlosti 6 km/h za část hodiny.

O studánce pod Věžištěm

Pověst z knížky Holicko – pověsti a povídačky

V hradě na Věžišti kdysi bývalo hlučno a proudil tam veselý život. V té době tam vládl mocný a bohatý, ale také hrdý a ukrutný pán. Jeho poddaní si o něm mnoho vypravovali.

Měl mladinkou dceru, krásnou jako jarní jitro. Byla urostlá jak břízy kolem hradu, pleť měla podobnou bílé růži a na tváři ruměncem jemný jak prvý pozdrav dne. Oči se smály modrem chrp a vlasy by jí víly záviděly. Spadaly jí zlatem v kučerách až k pasu. Když se usmála, byl by člověk zpíval a když zaplakala, truchlil by s ní.

A dobrá byla jako matka země. Její srdce cítilo hoře s poddaným i žebrákem, který k ní u cesty vztahoval dlaň o almužnu. Lid ji jmenoval andělem a vítal, kdekoliv se zjevila.

Měli ji rádi všichni, nejvíce však Jeník, syn robotníka, jehož stavení stálo u cesty od Věžiště k Jelení. Jeník byl hezký hoch a bylo v něm cosi jiného, jemnějšího než v ostatních selských chasnicích. Uměl se svým temným okem podívat tak upřímně, že naráz každého získal, i hradní slečnu, jež z jeho očí vyčetla utajený plamen lásky. Není divu, že kouzelný kvítek prvé lásky vypučel i v jejím srdci a mlčenlivý les se stal svědkem prvních projevů jejich citů.

Scházel se u studánky Železné, tehdy ještě hluboké, a šeptali si steré přísahy věrnosti. Jejich důvěřivé mládí spoléhalo v sílu lásky, o níž doufali, že přemůže všechny překážky. Nepřemohla však.

Nešťastný osud vedl kroky hradního pána, vracejícího se za šera z honu, právě kolem studánky. Takřka šílel hněvem, když uviděl svou dceru v náručí robotného chána, jak jinocha nazval. Jeho lovecký tesák zasvištěl a jinoch se skácel k zemi. Dívka si myslela, že je mrtev a skočila do studánky.

Otec zoufale ujížděl z místa činu, aby přivolal pomoc. Hoch se zatím probрал z mdloby, a když viděl, co se stalo, následoval dívku. Tak prchlivost zmařila oba životy.

Krátce nato zemřel hradní pán. Ale ani po smrti nemá pokoje. Když se na Velký pátek zpívají v kostele pašije, vyjíždějí z Věžiště černé kočáry. V nich sedí tvrdý otec s příbuznými a divokou jízdou letí ke studánce, kde žalostně volá dceru i jejího milence, aby vystoupili z chladné vody, že jim navrátí štěstí života.

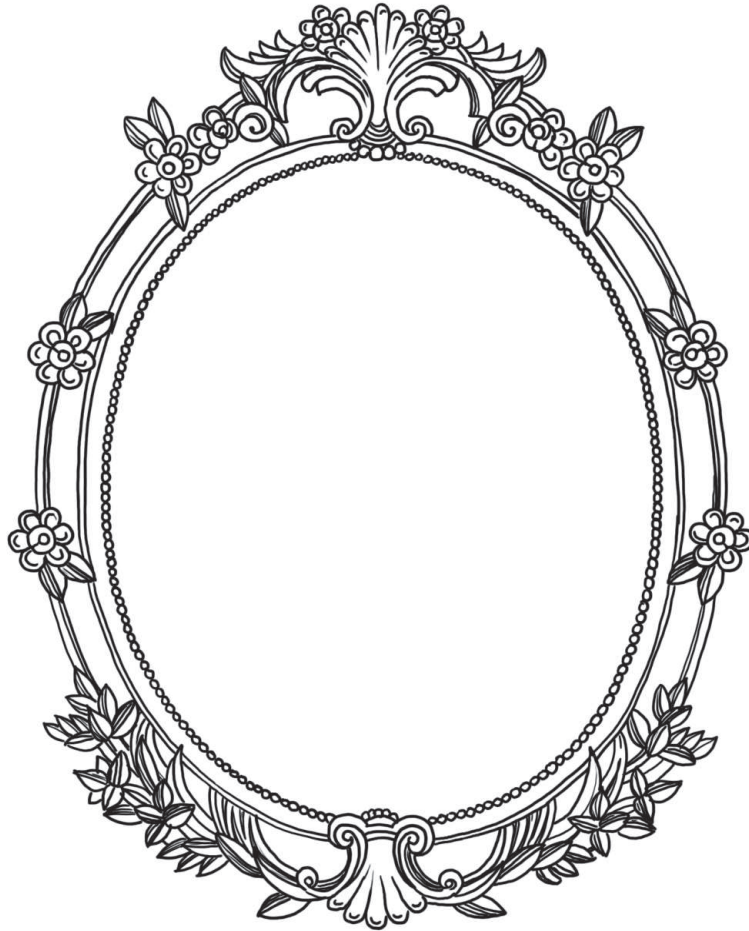

Čtenářské úlohy k pověsti O studánce pod Věžištěm pro žáky 1. a 2. stupně ZŠ

Příklady řešení některých úloh najdeš na webové stránce uvedené dole na tomto listě, pokud ne, zvládneš to sám/sama.

Nakresli portrét dcery pána hradu na Věžišti podle popisu v pověsti.

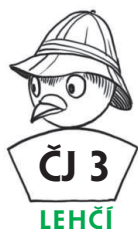

Odpověz:

a) Kdo byl Jeník? _____

b) Jak se lišil od ostatních chlapců z vesnice? _____

c) Jaký měl vztah k dceři hradního pána? _____

Jak by se příběh mohl vyvíjet, kdyby se hradní pán zachoval jinak? Vymysli tři alternativní konce.

Tragický konec _____

Romantický konec _____

Vtipný konec _____

Vysvětli významy slov:

a) Ruměnc _____

b) Prchlivost _____

c) Jinoch _____

d) Pašije _____

e) Almužna _____

Dají se činy hradního pána ospravedlnit? Představ si, že jsi jeho obhájce a současně i žalobce. Vymysli argumenty pro obhájení jeho činu a pro jeho odsouzení.

Obhájce _____

Žalobce _____

Dceři hradního pána něco chybí. Je to jméno. Vyber jí nějaké hezké a zdůvodni, proč bys ji právě tak pojmenoval.

Jméno _____

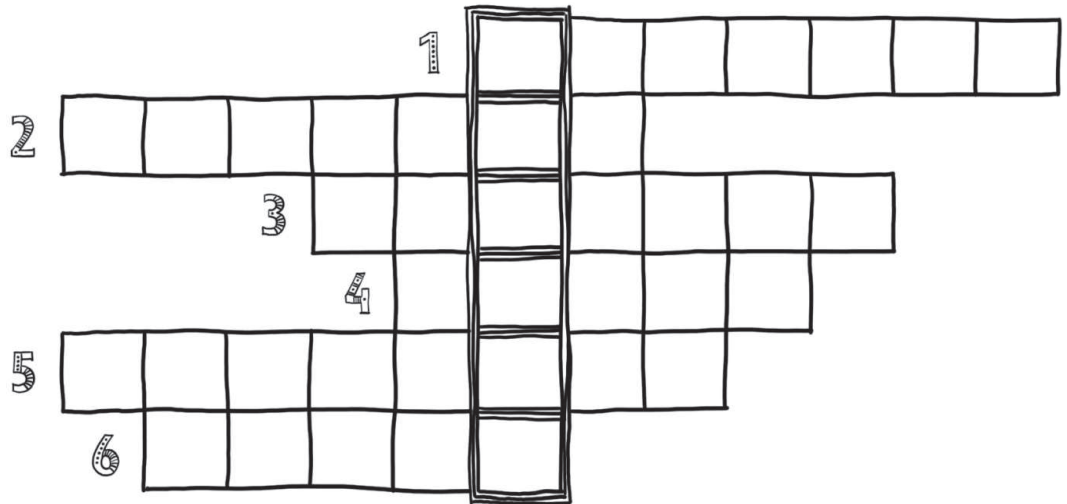
Zdůvodnění _____

Vypiš hlavní témata, která se vyskytují v textu:

Doplň křížovku. Odpovědi najdeš v textu pověsti.

1. Jak se jmenovalo místo, kde stával hrad?
2. Jakou zbraní zavraždil pán milého své dcery? Napiš ve tvaru 7. pádu.
3. Jak se jmenovala studánka podle chemického prvku se značkou Fe?
4. Jaký výraz středního rodu, vzor město, označující ráno je v textu použit?
5. Kdo byl podle textu Jeníkův otec?
6. Mladí milenci věřili v sílu, která překoná všechny překážky. Čeho síla to byla? Napiš ve 2. pádu.

Tajenka _____

Jak souvisí tajenka s textem? _____

Co by mohlo hradního pána vymanit z jeho trestu, aby našel po smrti pokoje? Zkus vymyslet úkoly, které musí buď sám pán, nebo nějaký odvážný hrdina splnit, aby pána zbavil prokletí.

Úkol 1 _____

Úkol 2 _____

Úkol 3 _____

